

Miljøverndepartementet,
Kulturminneavdelingen,
Postboks 8013 Dep.,
0030 Oslo

Namsos, 03. juli 2002

Vår saksbehandler:
Carl Erik Kilander

Vår ref.:
02/184-2 CEK

Deres ref.:
2002-458-1 K/Thg/tla

UTTALELSE TIL NOU 2002:1 FORTID FORMER FRAMTID – UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK

Vi viser til departementets ekspedisjon av 28.02.02 .

1. GENERELLE MERKNADER

Kulturminnene er en vesentlig del av vår nasjonale arv, og vi er enige i behovet for å utforme en ny kulturminnepolitikk. Dette er viktig som ledd i å sikre en bærekraftig utvikling, samtidig som kulturminnene mange steder utgjør et vesentlig ressursgrunnlag for miljøbasert næringsutvikling (opplevelsesturisme, kunnskapsturisme m.v.).

Vi har ikke spesielle merknader når det gjelder utredningens beskrivelse av dagens situasjon eller de utfordringer norsk kulturminnevern står overfor. Av de forslag til tiltak som berører Statskogs virksomhet deler vi de langt fleste anbefalingene fra utvalget/utvalgsflertallet. De etterfølgende merknader vil ta utgangspunkt i Statskogs virksomhet.

2. HOVEDSYNSPUNKTER MED UTGANGSPUNKT I STATSKOGS ROLLE SOM GRUNNEIER

Statskog har grunneieransvar for ca 110.000 km² eller vel 1/3 av fastlands-Norge. Av dette er ca 5 prosent produktiv skog, mens mer enn 80 prosent er fjellområder. En forholdsvis stor andel av kulturminnene på Statskogs grunn befinner seg derfor ovenfor skoggrensa. Den virksomheten som har foregått i Statskogs regi (tidligere Direktoratet for statens skoger) og i regi av andre med bruksrettigheter på statens grunn, har etterlatt kulturspor av ulike slag. Statsskogvesenet i Norge har en lang historie, og blant Statskogs ansatte synes det å være en generelt stor interesse for kulturhistorie og å ta vare på kulturminner som del av de fellesverdier Statskog forvalter. Tømmerkoier, fløtningsanlegg, seteranlegg, skysstasjoner, jakthytter og dyregraver er bare noen av mange kategorier kulturminner som finnes på statens grunn. Det er mange eksempler på at Statskog selv eller i samarbeid med andre har restaurert slike kulturminner. Her har også lokale historielag og annen frivillig innsats ofte hatt avgjørende betydning, og vi vil peke på at man fortsatt vil være avhengig av en del frivillig innsats i restaurering og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer på

statens grunn. Vi vil derfor understreke betydningen utvalgets anbefalinger knyttet til de frivillige organisasjonenes viktige rolle i arbeidet med å ta vare på kulturarven (kapittel 6).

Den skriftlige og kartfestede kunnskapen om kulturminnene synes fortsatt å være mangelfull for store deler av de arealene som Statskog forvalter. Utvalgets forslag i kapittel 12 om oppdaterte, dekkende registre over kulturminnene er derfor en viktig forutsetning for at Statskog skal kunne ivareta sin del av ansvaret på en tilfredsstillende måte. Et godt kulturminneregister og opplegg for oppfølgende miljøovervåking vil også gjøre det lettere å sikre en målrettet prioritering av midler til restaureringstiltak og vedlikehold. Statskog vil derfor understreke viktigheten av å følge opp utvalgets forslag på dette området.

I Statskogs tilrettelegging for allmennhetens bruk av utmarksområdene legges det økende vekt på informasjon som forvaltningsstrategi. Dette er ikke minst viktig i forhold til kulturminner og kulturlandskap. Kunnskap om kulturminnene gir skog- og fjellvandreren bidrag til å forstå landskapets historie og gir en viktig dimensjon utover opplevelsen av naturverdiene. Det er derfor et mål for Statskog å kunne formidle kunnskap om kulturminneverdiene på grunn som Statskog forvalter. Her er det viktig å samordne informasjonsinnsatsen og utforme informasjonstiltakene i nært samarbeid med fagmyndigheter, lokalmiljø og reiselivsnæring. Etter vår oppfatning vil dette også øke forståelsen for verdien av kulturarven og kulturminnevernets betydning generelt. Vi er kjent med den aktive bruken av informasjon i kulturminneforvaltningen på Svalbard og at dette synes å ha hatt gode resultater i forhold til folks holdninger og atferd. *Oppsummert kunne vi ønske en sterkere betoning i utredningen av informasjon og kunnskapsformidling som sentralt element i en oppdatert forvaltningsstrategi for kulturminnevernet.*

Statskog har ikke spesiell fagkompetanse på kulturminneforvaltning og er derfor avhengig av et åpent og nært samarbeid med kulturvernmyndigheter, berørte forskningsinstitusjoner og kulturvernorganisasjoner. I denne sammenheng kan nevnes at Statskog i 2000 inngikk en samarbeidsavtale med NIKU. Ett eksempel på dette samarbeidet er at NIKU er i ferd med å gjennomføre en registrering av setre i statsallmenningene. Dette danner en del av grunnlaget for et seterregister som Statskog i samarbeid med fjellstyrene er i gang med å etablere.

Vi har erfaring for at bevaringstiltak i mange tilfelle lykkes best når flere parter går sammen om arbeidet og finansieringen. De rammer som er lagt for Statskog som statsforetak gir begrensede muligheter til å finansiere større kulturverntiltak over driftsbudsjettet. Slike tiltak vil i hovedsak måtte dekkes av særskilte bevilgninger og vil derfor i stor grad være bestemt av årlige bevilgningsrammer til forvaltningsoppgaver fra vår eier (Landbruksdepartementet) sammen med evt. tilskudd fra kulturvernmyndighetene. Dette er en parallell til Statskogs forvaltningsoppgaver vedr. tilrettelegging for friluftslivet.

Vi anser utvalgets forslag i kapittel 9 om kulturminnefond og en vesentlig styrking av dagens tilskuddsordninger som en avgjørende suksessfaktorer for det videre arbeidet med kulturminnevern i Norge.

3. MERKNADER TIL NOEN ENKELTKAPITLER OG -FORSLAG

I tillegg til ovenstående vil vi i det følgende gi merknader til noen enkeltpunkt i utvalgets innstilling:

Statens ansvar og rolle som eiendomsforvalter

Som stor statlig grunneier ønsker Statskog å kunne oppfylle utvalgsflertallets forventninger i kap. 5.6.4 om å gå foran som et godt eksempel for andre rettighetshavere i kulturminneforvaltningen. Dette dreier seg om både holdninger, kunnskap, kompetanse og økonomiske ressurser. Ut fra det som er anført under pkt. 2 vil de økonomiske rammene til forvaltningstiltak og tilskuddsmulighetene fra kulturminnemyndighetene være særlig viktige forutsetninger for å lykkes.

Vi har merket oss utvalgets forslag om å la instruksen om å ta kulturvern hensyn ved avhending av statsetatenes eiendommer gjøres gjeldende også for statsforetak (kapittel 5.8). Vi mener at dette vil være et rimelig pålegg også ved avhending av Statskogs eiendommer.

Behovet for ny kulturminnelov og endringer av Plan- og bygningsloven

Vi deler utvalgsflertallets anbefalinger vedr. oppdatering av dagens lovgivning for bevaring av kulturminner og kulturmiljø. Vi er også enige i at Plan- og bygningsloven fortsatt vil være et sentralt verktøy i bevaringsøyemed og at det vil være på sin plass å justere lovens bestemmelser i tråd med nye utfordringer og behov.

Organiseringen av kulturminneforvaltningen på fylkes- og kommunenivå

I Statskogs arbeid med kulturminnevern har fylkesnivået vært et særlig viktige kontaktledd. I dag ligger myndigheten på fylkesnivå i fylkeskommunen, mens den miljøvernet for øvrig er lagt til fylkesmannen. Ikke minst utfordringene knyttet til kulturmiljø/kulturlandskap har sterke berøringspunkter med naturvernsakene, og det er ofte behov for å koordinere natur- og kulturverninteressene innenfor ett og samme geografiske område. Vi ville se det som en klar fordel for vårt eget arbeid om disse fagfeltene kunne slås sammen til en felles enhet, men tar ikke standpunkt til om denne bør ligge under fylkeskommunen eller fylkesmannen.

Vi støtter utredningens forslag om å gi større myndighet til kommunene. Vi finner imidlertid grunn til å peke på at dette må bygge på en forutsetning om at kommunen har eller skaffer seg tilstrekkelig fagkompetanse på området.

Med vennlig hilsen



Asbjørn Mathisen
adm.dir.

Kopi: Landbruksdepartementet